

◆ ST. OLAV ◆

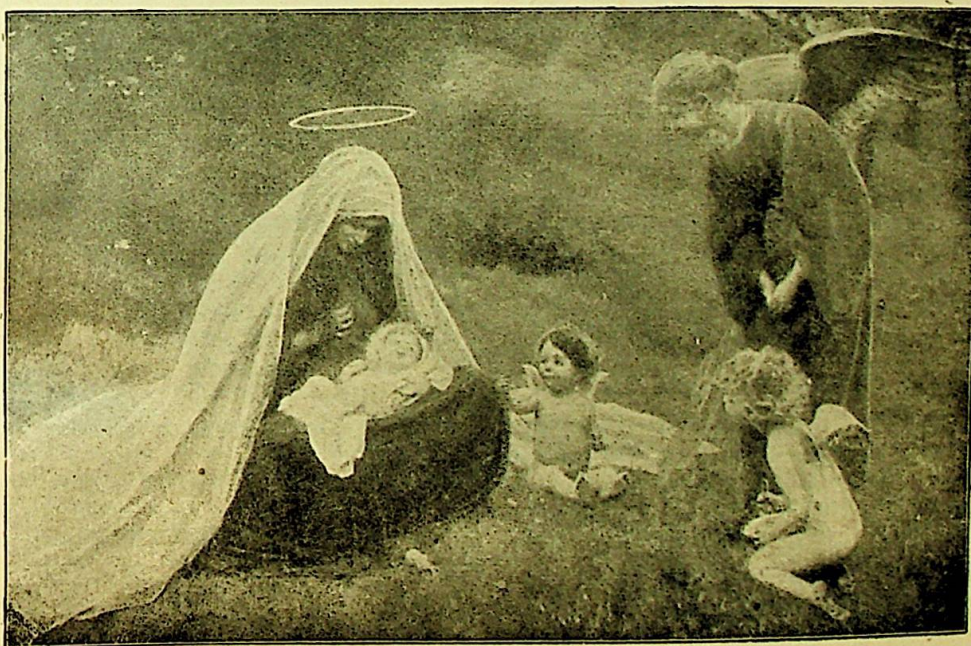
Nr. 47
48-49-50

Oslo, 17. desember 1942

54. årg.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen *hver dag* kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Den signede natt. — Jessetrete — Jesu stamtre. — Hjertenes sang. — En forsinket julaften på Ryvingen fyr. — Den svarte Petrus. — Gammel juletradisjon på Kongsberg. — Romerske lys. — † Søster Clara Meyenberg. — † Pastor van der Velden. — † Fru Anna Backer. — † Pastor Franz Broel. — Kristkirken i Bergen. — Den urkristelige gudstjeneste. — «Stud. 1942» som samaritt på «St. Franciskus Klinik» i Bergen. — Julekårtten 1942. — Bøker inngått til redaksjonen. — Herhjemme. — Julehilsen fra hans høghet biskop dr. Mangers. — Julehilsen fra «St. Olav».

Den signede natt.

Julebetraktning av msgr. K. Kjelstrup.

«Og hun fødte sin sønn, den første-fødte, svøpte ham og la ham i en krybbe, for det var ikke plass for dem i herberget.»

(Evang. i den 1. julemesse.)

Guds store gjerninger til menneskeslektens vel ved skapelse og forløsning er alle fullbyrdet i nattens mørke.

Da Gud skapte verden var det natt: «Mørket ruget over vannene, og Gud sa: «Bli lys.»

Da Gud frelste sitt folk ut fra trelldommen i Egypt var det natt.

Da hans allmektige ord steg ned fra himmelen var det natt — den hellige natt, den evige signede julenatt.

Da han innstiftet den evige kjærlighets underfulle Sakrament for alle tider og alle slekter var det natt.

Da Han i Getsemane kjempet den store, angstfulle kamp var det natt.

Da Han sto opp av graven var det natt, og kun natten, den hellige påskennatt, var vitne til hans oppstandelse fra død og grav til evig, uforgjengelig liv.

Med føye synger derfor den kongelige skald: «Benedicite, noctes, Dominum — Hellige netter, lovpris Herren.»

No senker igjen en julenatt, den stille, hellige natt, seg over jorden. Av alle netter som noensinne har svøpt jorden i sitt slør, er denne den helligste og den betydningsfulleste.

Betlehem la seg til hvile den kvelden som ellers. Dens innbyggere ante ikke det underfulle som skulde ske: at Herrens herlighet skulde omstråle deres marker, at himmelen skulde åpne seg og Emmanuel komme ned til jorden. Menneskene sov, og de forsov seg fra englesangen, det første «Gloria» som led over jorden.

«All verden sov på sitt øre, som var det en natt som hver. Den kunde enn ikke høre den jublende englehær.»

Ja, hvem skulde da også akte på et par heimløse vandrere som banket på alle dører og ydmykt ba om å få husly. «Ingen plass i herberget. Ingen plass i herberget. Gå videre.»

«Der var ingen plass for dem i herberget.» Slik begynte den helligste av alle netter. Stille natt, hellige natt, alt i søvn Ingen blund får det

trofaste, hellige par Det griper oss i hjertestøtten, når vi hører denne beretning.

Orientens herberger er rommelige. De er som oftest bare en stor innhegning, der mennesker og dyr kan overnatte med sine varer under takskjegget fra muren som omgir gårdsrommet. Og selv i disse fordringsløse herberger var det ingen plass for det trette, langvegsfarende par. Karavaner og kameler, omvandrende handelsmenn og deres matlagende kvinner, barn, esler og hunder var allerede der inne i mengdevis, men for de to ydmyke og stillferdige vandrere var det ingen plass. Forunderlig at nettopp Emmanuel ingen plass kunde finne her i verden. Ingen plass, da han skulde fødes, og ingen plass, da Han skulde dø, ingen plass Han kunde helde sitt hode til under sitt jordiske liv, mens revene har sine huler og himmelens fugler sine reder. Det folk som århundrer igjennom hadde bønnfaldt himmelen: «I himler, neddrypp den rettferdige, skyene åpne seg og la Frelseren spire fram» — de som hadde hørt Ham bli forutforkynt av profetene, de viste Ham bort i den helligste av alle netter i hele verdens historie. «Der var ingen plass for Ham i herberget.»

Slik er den forsmådde kjærlighets historie. Og har Han hevet seg? Nei. Tålmodige vandrer det hellige par fra dør til dør. Disse stille lidende helgener blir vist bort overalt, inntil de finner en hule som de kan dele med dyrene. Den blir Forløserens helligdom. Men på dette sted reiser seg no en praktfull kirke. Dens hvelv funkler av juveler, og hele kristenhetens ærefrykt omstråler no den hellige Familie som den gang ikke fant rom i herberget. Menneskeheten i våre dager frambyr dessverre mange likhetspunkter med herbergene i Betlehem.

Trass i alle de vakre julesanger med sin forherligelse av Kristi fødsel, gjentar den tragiske historie seg den dag i dag.

Rastløst leves nutidslivet, og tusen ting opptar sinnene til fortrenghet for det ene fornødne. Forsoningens veldige drama blir glemt, og man lager seg en kristendom etter sitt eget hode — en kristendom uten kamp mot arvefienden og mot de onde tilbøyeligheter, en kristendom uten plikter mot Gud. Det er just om slike forhold den hellige kirkefader Hilarius sier: «Ingen ting er så farlig for verden som å miste Kristus.»

Julenatten kommer med sine lysende sannheter til vår forstand — sannhetene om synd og nåde, om forløsning og dom — men vi har ingen plass for dem: Gå bare videre.

Den kommer med Julebarnet som banker på vårt hjerte og ber om å få bære fram sine gaver — nådemidlene som skal styrke vår vilje til det gode — men vi har ingen plass for Ham.

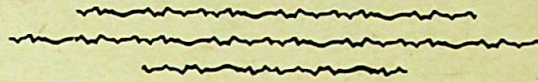
Skal da Han som er fredens sanne fyrste, heller ikke i dette nødens og trengselens år finne plass i våre hjerter og i våre heimer? Jo, denne gang må julen feires på sann kristen vis i hver kristen

heim. Jo mindre der blir av materielle gleder, desto mer vekt må vi legge på de åndelige.

Kom, min Jesus, kom.

Gjør meg barnefrom.

*La meg, når min dag er inne,
plass hos Deg i himlen finne. Amen.*

Jessetreet - Jesu stamtreen.

I anledning av julen, som vi jo feirer til minne om Jesu fødsel, kan det passe bra å omtale et billedmotiv som symboliserer Jesu avstamning, og som er benyttet i et av glassmaleriene i Trondheims domkirke, og som sikkert alle som har besøkt denne helligdom har lagt merke til — men som formodentlig meget få kjenner sammenhengen med. Dette billedmotiv er nemlig meget lite benyttet i vår kunst, mens det i Nord-Europa ellers er hyppig anvendt.

I bibelen finner vi Jesu slektsregister: «... men Isai avlede kong David, men kong David avlede Salomon med Uria's hustru, men Salomon avlede Roboam men Jakob avlede Josef, Marias mann, av henne er Jesus født, som kalles Christus.» Og der står også Jesu åndelige forløpere: Esaias, Jeremias, Ezechiel, Daniel osv. Jessetreet framstiller så Isai, eller Jesse, som han også kalles, sovende med stamtreet voksende fram av hans side. I treet sitter forskjellige av disse forfedre — antallet og anbringelse av dem kan variere fra den ene framstilling til den annen. Jesus selv sitter i kronen.

*

Jessetreet interesserte middelalderen uhyre. Kunstnerne anvendte motivet på alterskap, messekåper, og kanskje særlig til glassmalerier. Ikke mindre ble Jessetreet benyttet i de kirkelige skuespill og opptog, selv langt ut i renessansetiden. Derom vitner bl. a. et maleri av nederlenderen Denis van Alslot som framstiller et kirkelig opptog fra Bryssel i 1615. Det viser en vogn trukket av hester. På vognen sitter under en baldakin den sovende Jesse. Over baldakinen er laget et slags tre, og på grenene sitter Jesu stamfedre, på toppen Jomfru Maria med Jesusbarnet. Om det er skuespillene som har inspirert den billedlige framstilling av Jessetreet eller omvendt, vites ikke sikkert. Mest sannsynlig er at det første er tilfelle, da seinere billedframstillinger av Jessetreet, framstillinger fra begynnelsen av det 15. århundre, har en sittende Jesse istedenfor en liggende

— en forandring som vel er influert av skuespillene, hvor en sittende Jesse egnet seg bedre til å framstille. Jessetreet blir i det hele tatt stadig forandret, men de gamle typer benyttes dog parallelt. Omkring 1200 har Maria med Jesusbarnet tatt Jesu — Frelserens — plass i treet's krone. Etter hvert rykker Marias familie inn, og vi får en mengde overgangsformer mellom Jessetreet og et annet i senmiddelalderen og i tidlig renesanse meget yndet motiv — den hellige slekten eller Marias familie. Jessetreet mister således til slutt sin opprinnelige form og den symbolikk som denne inneholdt, nemlig at treet fra en mørk og syndig jord vokser opp til en større klarhet og endelig frelse.

Det finnes en mengde berømte kunstverk med Jessetreet som motiv, som f. eks. et veggmaleri i St. Michaelkirken i Hildesheim, et alterskap av Veit Stoss i Maria kirken i Krakau og et billedhuggerverk i domkirken i Freiburg.

Ikke minst bekjent er dog det herlige glassmaleri i katedralen i Chartres, denne kirke som i det hele tatt har bevart den mest fullstendige og vakre serie billedvinduer fra middelalderen.

Glassmaleriene i Trondheim domkirke slutter seg til den middelalderske tradisjon som vi med hensyn til glassmalerier kjenner best fra Chartres-katedralen. I vårt land finnes praktisk talt ikke middelalderske glassmalerier bevart. Ved restaureringen av domkirken, hvor man jo både når det gjaldt arkitektur, skulptur og glassmalerier har måttet slutte seg til middelalderens former og motiver slik man kjenner dem fra beslektede kirker i utlandet, har man derfor også fått Jessetreet framstillet i et av Gabriel Kiellands glassmalerier. Når man kommer inn i kirken gjennom nordre tverrskips inngang, har man rett imot seg, i søndre tverrskipsvegg, to glassmalerier med stiliserte trær. Det ene er en framstilling av Jesu åndelige genealogi, — nemlig Jesus med hans åndelige etterfølgere, disiplene, og det andre framstiller da Jessetreet.

Hjertenes sang.

En legende.

En gammel legende forteller om et kloster oppe i Alpene. Det var anlagt av noen fromme nonner. De kom dit som ganske unge og fylt av de høyeste idealer. De levde for å gjøre godt mot andre. Men sin innerste lengsel etter Gud og kjærlighet til Ham utløste de i sang. Priorinnen hadde en deilig stemme og høyt utviklet musikalsk forståelse. Og hun inspirerte alle de andre. Årets høydepunkt var juleoratoriet, — da lød der som himmelske harmonier fra den lille klosterkirke, og fjellfolkene samlet seg fra langt bortliggende strøk for å lytte, — det var en hellig tilbedelse av barnet i Betlehem og Guds store majestet.

*

Arene gikk, søstrene ble eldre. Sangen var fremdeles i høysetet og julesangen no som før det store samlingsmerke. Men priorinnens fine, kultiverte øre begynte å ta advarsel: Det var ikke mere som før, — hvor lenge vilde hun turde holde det gående? Og år på år visste hun at det var på nedadgående. Stemmene ble svake, sitrende og sprøe. — Til sist måtte hun tilstå for seg selv: Det går ikke lenger, — dette er ingen sang til Guds ære, — den er ikke verdig til å lyde for Guds og Barnets trone.

Det var en tung stund for dem alle, da hun Adventsøndag meddelte sine gamle søstre, at de ikke kunde synge julenatt. Hun takket dem for de mange trofaste år, — for all gleden de hadde hatt sammen, og hun befalte dem alle i Guds varetekt. Så fikk hun fatt i en berømt sangerinne nede fra den store by. Hun avtalte nøye med henne, hva der skulde synges julenatt, og hun lovet henne, at hun skulde be at Gud vilde belønne henne fordi hun kom og hjalp dem.

Julenatten kom. Sangen var vidunderlig. En slik stemme hadde ingen av dem hatt selv, — ja neppe heller hørt. De satt i åndeløs spenning og lyttet, — og de var så opptatt, at de færreste merket hvorledes tårene vetet deres gamle kinder og hjertet ømmet seg i brystet: Aldri mere skal vi få synge til Guds ære.

Natten kom, og de gikk til ro hver i sin celle. For de fleste ble det ingen søvn, savnet og tankene holdt dem våkne. Priorinnen gikk ikke engang i seng, — hun satt ved vinduet og så opp mot stjernene: Herre Gud, himmelske Fader, — jeg lenges heim til de evige boliger.

Da lød uro ute i den lange klostergang, som førte til kapellet. Hun reiste seg og gikk ut, — jo, der var et lysstreif dernede ved kapellets dør. Og plutselig, — hun sank i kne og løftet hendene opp foran seg, — der sto Guds hellige moder med Jesusbarnet i sine armer, omgitt av en svak lyssky og med de skjønne øyne bebreidende rettet mot henne.

«Søster,» sa hun, «vi venter på dere deroppe. Gud Fader og englene venter på juleoratoriet, og Han ba meg gå og spørre hvorfor vi ikke har fått Deres sang og tilbedelse som tidligere».

Den gamle priorinne falt på sitt ansikt. Hun stønnet fram alle sine tunge tanker. De hadde ikke våget å synge mere for Gud, — stemmene var blitt så gamle og sprukne. Og de hadde gjort sitt beste, skaffet en ny, deilig stemme, og aldri hadde sangen vært skjønnere enn i natt. Hadde ikke Gud hørt den? —

Maria tok hennes hånd i sin og løftet henne opp.

«Gråt ikke,» sa hun. «Det er jo ikke stemmer vi hører på hos Gud. Vi hører jo bare på hjertene. Og deres hjerter har sunget så herlig, at selv i himmerike kan vi ikke unnvære dere. Gud har sendt meg for å be deg, — la de kjære gamle julesanger tone opp til Ham i år som alltid, og slutt ikke med å synge for Ham før dere står med oss i det store kor omkring Guds trone.»

Lyset forsvant, — Maria og barnet var borte.

Den gamle priorinne løp fra dør til dør til sine søstre:

«Stå opp, — kom ut, — Gud har sendt bud at Han venter på vår sang.»

Og snart sto de alle i kapellet. Søsteren ved orglet lot det tone ut over den halvmørke kirke, aldri hadde de hørt det lyde så inntrengende, så løftende og så alt beseirende. Og med lysende øyne og bankende hjerter, fylt av lov og takk til Gud og tilbedelse av Barnet i krybben, lød de herlige harmonier i de gamle, kjære og kjente toner:

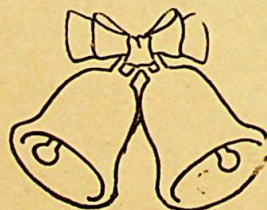
Adeste, fideles.

Laeti triumphantes.

Venite, venite in Betlehem.

— — —

Venite, adoremus Dominum.

En forsinket julaften på Ryvingen fyr.

Av Paula Messel.

Som fyrvokterdatter fra vestlandet har jeg bodd på tre forskjellige fyrstasjoner. Lindesnes fyr, Ryvingen fyr og Ryvarden fyr. Langt ute i havskjærene har jeg levd min barndom og ungdom og har en del interessante opplevelser derfra.

Jeg skal fortelle om en forsinket julaften på Ryvingen fyr. Denne fyrstasjon ligger en mil ute i ville havet på en øy, som en utpost i Mandals skjærgård. Jeg hadde nettopp fylt seksten år og jeg husker at vi den vinter hadde de største stormer i manns minne.

De begynte i midten av november og raste med økende styrke i over fem uker. Da julen nærmet seg, begynte vi å frykte for juleprovianten. Den tid, det var i nitti-årene, måtte fyrvokterne selv hente proviant og post i små båter, snekker med seil. Og det kunde ofte gå på livet løst, og vintertid hendte det ikke sjelden at vi måtte vente både uker og måneder før det kunde være rådelig å sette over havet. Derfor pleide vi alltid proviantere for god tid fremover.

Og til jul med all den ekstra kost og alle de pakkene som skulde hentes og sendes. I fulle fem uker raste stormen så besatt at hverken far eller assistenten våget sette båt på vannet. Hele uken før jul gikk vi alle og tok varsel av vær og vind om ikke stormen snart skulde gi seg. Jeg husker hvordan vi barn løp mellom barometret og vinduene og klinte nesene mot rutene for å se etter lysninger i stormskodden. Var det ikke snart et eller annet sted på himlen en brist som kunde varsle godt vær? Og stadig maste de minste, — kunde ikke far snart reise til byen etter juletreet og julegodt? Uten det kunde det jo ikke bli noen riktig jul. Men dagene gikk og stormen raste.

Lillejuleaften, ut på natten, så det ut til at stormen vilde gi seg, men da det lysnet av dag var det likevel altfor høy sjø til at far turde legge ut. Juleaften var vi derfor uten både juletre, julebakst og julepost, og det var den første jul i fars minne uten juledram. Med julekosten ellers gikk det dog tålig bra. Grisen var slaktet og vi hadde ku på stallen, men hønsene streiket i den voldsomme stormen så bakelsene og alle kakene måtte bakes uten egg. Istedetfor den tradisjonelle juledram hadde far brygget likører og i kjelleren sto et mjødanker. Men det store savn var juletreet og juleposten. Julepakkene som vi selv skulde sende rundt lå på fars kontor og vi hadde hverken humør eller julestemning.

Kjøpmannen inne i byen hadde fått ordre å besørge juletre, men det ble stående i butikken for ingen hentet det, og juleposten med alle pakkene ble liggende på postkontoret. Først sjette januar var sjøen så pass rolig at far satte båten på vannet og kom avsted.

Da ble der glede i hele barneflokket, vi var åtte i tallet, og vi funderte på hva tid far var ferdig i byen så vi kunde begynne å se etter når båten stakk ut fra Mandal. Vi hadde hver vår tur til å se i kikkerten, men uten resultat. Klokket ble mange og mørket falt på.

Det frisket også litt på vinden og bølgene gikk enno ganske store. Vi eldste var litt engstelige for far i den lille båten. Den forrige fyrvokter på Ryvingen, fars forgjenger, var kullseilet og druknet mens han var ute i samme ærendet. Da hadde hans kone og barn stått på øya og sett ulykken. Så gikk vi og fryktet og halvveis angret på at vi hadde maset på far om å dra av sted. Men så endelig fikk vi se et lys som beveget seg inne i fjorden, svinge av til venstre og forsvinne bak skjærene. Så var det opp i fyrtårnet hvor vi hadde utkikk innover skjærgården. Lyset nærmet seg. Det var ikke noe å være redd for lenger. Far var i sikkerhet. Da båten gled inn mot stranden hadde guvernanten kledd på de små, så alle kunne gå far imøte. Min eldste søster gikk foran med lykten og hele barneflokket etter.

Så ble det høytidsstille heime. Bordet sto dekket og maten varm på komfyren. Jeg hadde hjulpet guvernanten med anretningen og deknningen og tok no en hvilepause i dagligstuen. Det hadde vært en travel dag, godt å puste ut litt og nyte den forsinkede julestemning.

Kattepus var krøpet inn under ovnen og lå der og strakk seg dovent og velbehagelig, som om den også var klar over at no ble det virkelig jul. Julefred —. Bare den store veggklokkens tik-tak og kattepus' maling brøt stillheten. Men straks etter lod jubelen fra veggen. Begge lyktene med følge kom til gårds. Småguttene dro på juletreet og fikk det inn i vedskuret. Fyrdrengen fikk ordre å sette fot på det med en gang, og så stimte alle inn med tiner, kurver og pakker, og barnas jubel lod rundt hele huset.

Alt fra postkontoret tok guvernanten hånd om. Dagen etter skulde det være riktig juleaften og da skulde posten deles ut. Fyrdrengen kom med granen og den rakk helt til taket. Far hadde en tine full av julegotter. Det var menn og koner, hester og haner, griser, kringler og kranser dekorert med rødt sukker, slik som bakeren i byen kunde fantasere det ut av sin juledeig. Så var det fram med julekassen fra i fjor med glitter og fargerike papirkurver. Og der ble pakket ut julelys og en masse lekre saker til å ha i juletrekurvene. Først langt på natt var vi ferdig med å pynte juletreet.

Så kom endelig den riktige juleaften dagen etter — den syvende januar. Etter tradisjon sto kaffebordet belesset ved firetiden og julen skulde festes inn for alvor. Julepakkene var lagt ved foten av treet og tanken på at også de pakkene vi hadde sendt var kommet fram der de skulde, øket julestemningen. Da pakkene var utdelt var det å gå rundt juletreet. De små klappet i hendene, lykkelig over at julen likevel var kommet og alle de kjære gamle julesangene ble sunget.

Far satt i sofaen med sin langpipe, synlig grepet, den gamle sjouk. Av og til rant en tåre nedover det hvite skjegget hans og han strøk seg over øynene. Det var bare vel et år siden mor var død. Så rørt hadde han visst ikke vært på lenge. Det var en forsinket juleaften ut i ville havet.

Den svarte Petrus.

Av Peter Schindler.

Hvilken romafarer kjenner ikke den svarte Petrus i Peterskirken; den står ved den sørøstre av de fire gigantiske pillarer som bærer kuplen til høyre i midtskipet, innen man kommer til Petri grav, og er anbrakt på et så høgt fundament at de troende bekvemt kan nå å kysse dens fremstrakte høyre fot, lene pannen imot den og si (med kardinal Baronius): Obedientia et Pax, lydighet og fred!

Få statuer i verden er så kjente som denne, sett og hyldet av millioner, og få er så omstridte, skjønt vel de færreste som har besøkt San Pietro, har gjort seg tanker om den.

Det er en kolossal statue, 1.80 m i sittende stilling, av apostlen i antikk kledebon. Den svarte bronsemann sitter på en marmortrone av helt ny dato, og som ikke passer ham helt. Denne står på et marmorfundament i voksen manns hodehøgde, hvorved figuren ses nedenfra.

Noe umiddelbart godt inntrykk gjør den ikke. Den svarte bronse har aldri fått patina, så overlyset skinner i den og får overflaten til å se ut som en pusset kakkelovn. Kropp og bein gjør et naturlig inntrykk, foldekastet

er levende over det fremstrakte høyre bein, hvis sandalbærende fot nesten er slitt bort av århundres kys.

Hodet er uheldig. På en altfor lang, tynn og senet hals synes det å stritte og kneise, som om han hadde hold i nakken, og blikket er rettet mot et imaginært punkt midt oppe på den motstående søyle. De blinde øyne synes å stirre uttrykksløst og vedvarende på — intet. Hodet i seg selv er godt, et klassisk apostelhode med krøllet hår og krapt skipperskjegg.

Venstre hånd bærer et par nøkler, mens den høyre er hevet i antikkens taler-gestus, en håndstilling som dog fra beskuerens lave plass virker som en skolemesters pedantisk formanende gestus. Der synes ikke riktig sammenheng mellom kropp (torso), hode (med hals) og høyre arm og hånd. Noe ypperlig kunstverk er det nok ikke, snarere en artistisk Askepott mellom basilikaens øvrige kolossale statuer.

Den som gransker den svarte Petrus' historie, kommer imidlertid ut for en stor overraskelse. I 1913 offentliggjorde arkeologen, prof. Wittig fra Breslau, en studie over et nytt fotografi han hadde fått lov å ta

Gammel juletradisjon på Kongsberg.

En fremmed som kommer til Kongsberg lillejuleaften vil om han vandrer i gatene ved midnattstider rett som det er møte unggutter med fakler som flammer og hvis flakkende skinn lar lys og skygge brytes mot snøhaugene langs husrekkene. Det er tradisjonen med «drekkedagsnatta» som guttene holder i hevd. Spør den fremmede guttene om hvorfor de streifer om med disse faklene, så vet nok de færreste av dem det neppe selv. — Han far gjorde det da han var gutt — vil de fleste av dem si, idet de haster videre og blir ett med mørket, mens bare fakkellyset gløder over dem til avstanden smelter sammen med natten. — Han far gjorde det da han var gutt. — Og hans far igjen. Og hans bestefar. Det er lange linjer over denne tradisjonen. Den går omtrent helt tilbake til Sølvverkets første tid, da gruvearbeiderne måtte la uker komme og gå mellom hver gang de kunde finne vegen heim til familiene i de lave, små husene i bergstaden.

Mens årstidene gikk hen over byen og fjellet, skogen og marken, levde bergesellen sitt liv nede i stollene, hugg seg ned og innover for å finne fram til malmen som skjulte det edle metall. Møysommelig ble fjellveggen hakket og boret løs til de flaket av og bergmannens øyner kunde speie av de forvridde, glitrende sølvtråder som laget de forunderligste mønstre nede i dypet. Sølv ble hentet fram og arbeidet etter nye skatter fortsatte, dag etter dag, uker og måneder, mens fjellet over ham

som hadde flammet i høstlige farger, fikk vinterdrakten på. Det bær mot jul, mot «drekkedagsnatta».

I det svinnende dagslyset samles slitne menn og unge sterke karer som vilde følge i fedrenes spor og ta opp gruvearbeidernes lodd etter dem. Bak dem lå gruvene dystre og glemte i noen få, fredede helligdager — foran lå vegen heimover, buktende oppover mellom eviggrønne grantrær med Vårherres egen julepynt på, snø som tynget grener mot jorden. Og bak åsene lå byen, heimene — der ventet familiene på at far, mann, bror og sønn skulde komme.

Faklene tendtes, en etter en. Tung røyk steg opp og kveilet seg over flokken som vokste etterhvert som gesellene dukket fram fra zakkerhusene og sluttet seg til hverandre. Gjennom dypsnøen stampet de framover, holdt mørkemaktene som huserte om dem vekk med sanger og viser på gebrokkent norsk-dansk-tysk. Åstoppet nåddes og under dem lå bergstaden med elven stivnet og størknet i is som en bred stripe gjennom byen.

Det var julen selv som no holdt sitt inntog når den levende fakkellstrømmen buktet seg ned mot byen, hustruene og barna sluttet seg til den på den videre marsj gjennom gatene til de svinget opp foran berghauptmannens bolig, hvor deres øverste foresatte ønsket dem en gledelig julefest.

Så løste toget seg opp, mens faklene skilte seg ut fra hverandre og no lå skinnnet over hver liten familiegruppe, som fant vegen heim til julekosten og julegleden — en stakket fritid mellom hammerslagene. Slik ble «drekkedagsnatta» til og slik lever den enno i folkesinnet og folkelivet der oppe.

B. V.

av statuen ved å reise seg et stillas foran dens høge fundament og ta den naturlige høgde, slik som kunstneren har gjort den og har tenkt seg den sett — og no er den totalt forandret (dessverre er reproduksjonen i «Römische Quartalschrift» så dårlig at den ikke lar seg gjengi). Sett fra den rette synsvinkel bortfaller alt det unaturlige; Petrus kneiser ikke mere, men bærer sitt hode med rimelig reisning; blikket er no rettet mot beskueren, og armen formaner ikke strittende og stift, men henveider seg med en talende gestus til beskueren; også det falske lys' skimmer er tatt av — selv om den ikke derfor kommer i klasse med den store kunst, blir den dog rimelig og redelig som skulptur. Det var bare dens høge anbringelse som gjorde den så uheldig.

Mest holder vi «gamle romere» av den, når den på aposteløverstens festdag, 29. juni, hvor hele Rom er smykket og sporvognene kjører med flagg, er kledd i fullt paveskrud. Den svarte Petrus har sin egen garderobe i kirkens skattkammer bak sakristiet, og det er kostbare saker han eier. Om den svarte, blanke bronsekropp faller den røde silkebrokades pavekåpe med det rike, tunge gullbroderi; den holdes sammen av en spenne, besatt med store edelsteiner. På den opprakte finger funkler en veldig bispering, og hodet bærer en til sine dimensjoner svarende trekronet tiara med lynende juveler, og på begge sider av fundamentet står store blomsterkoster og mektige kjerter, mens to drabelige vatikangendarmer i uniformer som Napoleons grenaderer holder vakt over kostbarheterne — siden 1489 har denne bisarre pryd hørt med til festen.

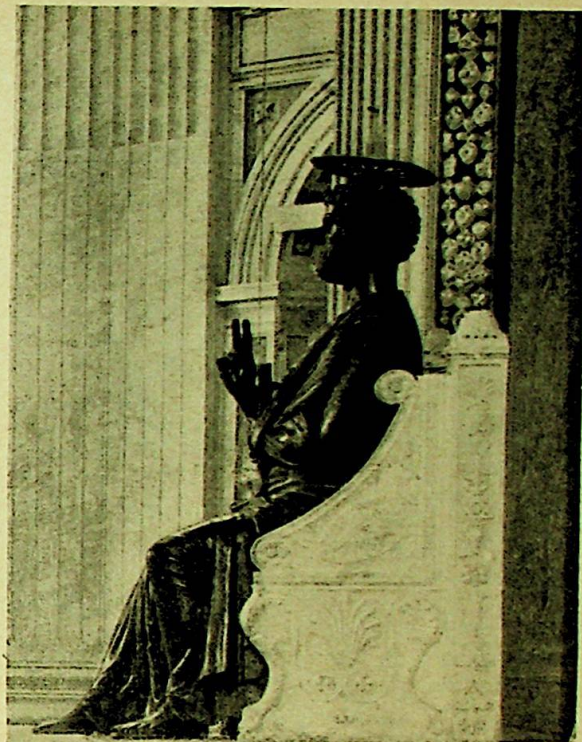
*

Denne statues historie er likeså gådefull som den er omdisputert.

Intet dokument omtaler den før det 15. århundre, da vi hører at den opprinnelig var anbrakt i San Martino-klostrets kirke, som støtte opp til Apsis i den opprinnelige Peterskirke; derfra flyttedes den inn i den store basilika og sto i San Processo og Martiniavos kapell, hvor den — nest Petri grav — var det første pilegrimene søkte. Her synes den å være oppstilt allerede en gang før 1400 — hvor tidlig vet ingen.

I det ukritiske 17. århundre spredtes — totalt uten fundament i noen kilde — den antagelse, at den svarte bronse skulde stamme fra selve den kapitolske Jupiter, som i 452 av Leo den Store skulde være omsmeltet til en Petrus — og det var god latin så seint som i 1887. Naturligvis vakte slike «fromme skrøner» heftig kritikk, og visse franske og tyske forskere bestemte den da — nesten uten argumenter — til å stamme fra det 13. århundre. No måtte den ikke være antikk; man vilde enno mene at den skyldtes *Arnolfo di Cambio*, som også har gjort statuene over Pauli alter ute på Via Ostia og Carl av Anjous statue i Capitoliner-museet; selve Venturi braktes til å vakle mellom IV og XIII århundrede; men drøftelsen var mere lidenskapelig enn vitenskapelig.

I 1899 fikk den tyske jesuit Grisar, som kommer Mommsen meget nær i kjennskap til antikkens og den tidlige middelalders Rom, lov å demontere statuen og underkaste den en teknisk-vitenskapelig undersøkelse; denne er i 1930 fortsatt av Cecchelli, og resultatet er (kort fortalt) følgende:

Statuen på sin plass i St. Peterskirken.

Bronsen viser seg å være av svært dårlig kvalitet, støpearbeidet er middelmådig, statuen er full av huller; det er intet kjemisk spor av patinering eller forgylling (som var alminnelig i det XIII århundrede); de to opprakte fingre på høyre hånd samt venstre fot (ikke den avkysse!) er fornyede, uvisst når, forøvrig er statuen støpt i ett med hode, hals, høyre arm og nøkler; den er flat på ryggen og altså laget for å sitte opp til en vegg eller i en nisje (i nutiden er den fylt med gips), og dens *cathedra* er av nyere dato og passer ikke nøyaktig.

Statuen har altså fra begynnelsen av vært en Petrus og ikke — som dens marmor-kollega nede i krypten — først en romersk senator, hvem man har forsynt med et nytt hode og nøkler.

En undersøkelse av gevant og sandaler viser at intet i deres teknikk eller stil forbyr å anta dem for antikke.

Hvor gammel er da den sorte Petrus, og hvor stammer han fra?

*

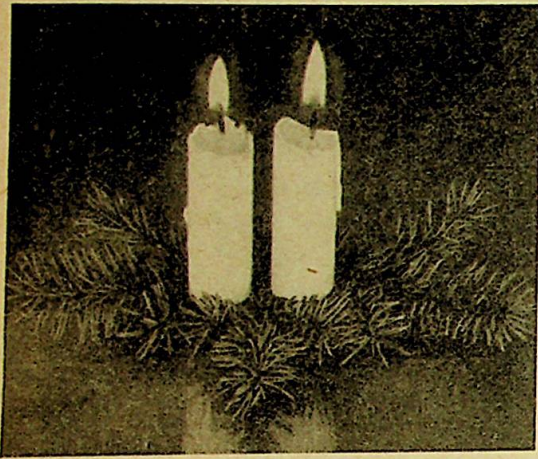
Hele preget tyder på antikken — for kunstens dype fall i VI århundrede — men er en Petrus-statue tenkelig så tidlig? Det er den, den er endog sannsynlig, idet vi har en omtrent like så stor marmorstatue (i Lateran-museet) av en langt ringere kirkelig personlighet: den i 235 ved martyrdøden omkomne Hippolyt, som tidligere hadde vært motpave; hans sittende statue forestillet opprinnelig en romersk senator; man har omdannet den ved gi ham et nytt hode og ved å innrisse kataloget over hans lærde verker på sidene av hans *cathedra* — hvorfor så ikke vente en Petrus-statue?

Men var ikke bronsestøperiet allerede i aposteldagene

Romerske lys.

«Barnesjelens strenge
holder stemning lenge.»

Av S. Ø.

En gang for lenge siden vokste det opp en søskenflokk i en av våre større småbyer. Det var en hyggelig gammeldags by, hvor bebyggelsen vesentlig besto av trehuser med hage omkring, et- og to-etasjers huser for det meste. Her og der, helst i utkanten av byen, var det en større fornem herskapsbolig med et aneligere hageanlegg, som gjerne benevntes park. Bare i sentrum, rundt torget og i Storgaten, var det litt mere storstadsmessig bebyggelse med tre og fire etasjers murhuser og store speilglassruter i butikkene.

Gjennom byen gikk elven, som var til glede for byens barn og ungdom, om sommeren med bade- og

båtliv og om vinteren med skøytesport. Rundt byen var det høye åser med et nett av veger og stier som førte inn til de store skogene med de mange idylliske tjern, og ut til bygdene omkring.

Men midt i staden lå parken. Den bredte seg over et anelig areal av den dyrebare grunnjord. Parken var sikkert likeså gammel som selve byen. Trærne var himmelhøye med mektige løvkroner. De virket så majestetiske, der de stolt raket opp over de små husene. Parken var samlingsstedet for mangt og meget, især for ungdommens leik og idrett. Om sommeren ble det holdt mange slags fester, som gjerne ble avsluttet med et strålende fyrverkeri.

i så dypt forfall at Nero ikke kunde få sin statue ferdig — hvor meget mere da i IV—V århundrede? Riktig nok, slik var det i Rom, og dog har vi her Marc Aurels prektige rytterstatue på Capitol (fra før 180), og i Konstantinopel oppbevares enno flere store bronseskulpturer fra Byzantinismens første tider: en «god hyrde», en «Daniel i løvehulen», kolossale statuer av Theodosius og Arkadius og en rytterstatue av Justinian.

Men selv i Italia finner vi stor bronseskulptur fra V århundrede; i Barletta nede på helen av Italia står en kolossal bronsestatue: *Il Colosso di Barletta*, hvis hode og opprakte høyrehånd er fornyet, men hvis torso er antikk nok; man vet ikke nøye hvem den framstiller, men sikkert er det en byzantinsk keiser fra V århundrede; verket er så stort og sterkt at synet av det nok lønner seg selv om man må gjøre en omveg og oppholdet er temmelig primitivt. Også denne har støpefeil og huller, også her er klærne stiliseret og holdningen en smule stiv — den synes i familie med to store senator-statuer i museet i Istanbul, ihvertfall er den et østlig arbeid.

Østlig synes også den sorte Petrus å være; hadde han vært et romersk arbeid, måtte han ha vært nevnt i *Liber Pontificalis* (Paveboken), som gir nøyaktige inventarlistor over pavenes gaver til Roms kirker — og den nevner intet om denne statue, som da må formodes å være en gave fra Byzants.

Hele preget tyder på V århundrede, og vi har enda et solid kjennetegn: nøklene. Grisars undersøkelser

borger for at de ikke er en seinere tilføyelse, men del av den opprinnelige statue; no opptrer nøkler som Petri attribut først omkring 450 — på orientalsk pregede mosaikker i Ravenna; benytter vi dette holdepunkt og sammenlikningen mellom kolossen i Barletta, blir år ca. 500 et omtrentlig resultat.

Sannsynlig har den så stått i St. Martins klosterkirke bak den opprinnelige Peterskirke gjennom århundreder og er engang omkring 1300 flyttet inn i et sidekapell i basilikaen; dette forklarer også hvorfor det er taushet om statuen i 800 år, noe som ikke kunde ha vært tilfelle, hvis den hele tiden hadde stått fremme i den av talløse pilgrimner og romere besøkte Peterskirke.

Denne merkelige statues gåte er, som en vil se, ikke helt løst; men å datere den til det XIII århundrede må oppgis (og er av de fleste oppgitt), fordi dens preg er totalt forskjellig fra nevnte tids stive statuer, og fordi den hverken har patinering, spor av forgylling eller signatur, som Arnolfo da Cambios verker har det.

Barokkens byggmestre var i den grad modernister, at de intet skånet av den opprinnelige Peterskirke fra 320, da de bygget den nuværende over den og stykke for stykke pillet de falleferdige rester ut; alt ble kassert, bare meget få bruddstykker av skulptur og mosaik ble reddet og befinner seg no i krypten; oppe i kirken er alt sen renessanse og barokk — alene om å representere den kristne antikk i Peterskirken er den sorte Petrus.

Peter Schindler.

På slike aftener fikk de minste barna lov til å være lengre oppe enn ellers, de måtte jo få se på fyrverkeriet. Når tiden nærmet seg, tok moren dem med seg opp på kvisten, hvorfra de hadde en storartet utsikt. Forventningsfulle sto de ved vinduet omkring mors stol. Barneverdenen var ikke så rik på hendelser og spennende inntrykk dengang som den siden er blitt. Et fyrverkeri var en skjønnhetsåpenbaring som brakte barnehjertet til å beve av fryd. Med jubel ble de mottatt de lysende raketter, som satte kursen rett opp mot stjernene i den dunkle aften. Og der kom praktfulle soler med en stråleglans som etter barnenes mening helt vilde ha overgått den virkelige solen. Det var knitrede stjerneregner og mange underlige foreteelser. Men allermest elsket barnene de «romerske lys»! I forskjellige varme, strålende farger gled de så sakte og lydløst opp i luften og spredte et fantastisk lysskjær over trærnes løv, inntil de ble borte et sted oppe i himmelrommet. Barnene ropte fritt for det røde, fritt for det grønne, det violette, i munnen på hverandre. Undertiden måtte moren avgjøre striden om eiendomsretten. Men det hendte ikke ofte. De kom gjerne til en ordning i mindelighet. Disse aftener sto som regel i fredens og gledens tegn.

Med alle de muligheter som byen bød på, og med en trygg og lys religiøs heim som basis, fikk disse barn et lykkelig og harmonisk barndomsliv. Når de møttes seinere i livet, etter at de hadde lært verden å kjenne og de hadde sett mange store og praktfulle byer ute i fremmede land, var de alle enige om at ingen by i hele verden var som deres barndomsby, og intet annet sted vilde de heller ha levet sitt barndomsliv enn der.

Etterhvert var barnene dratt ut for godt, for å leve sitt eget liv i nye forhold. Noen var døde i ung alder. Foreldrene døde også og heimen ble oppløst. Til slutt var det bare en igjen av hele flokken. Da intet mere bandt henne fikk hun også løfte vingene til flukt. Det var på en tid da sorg og motgang hadde krysset hennes veg. Hun hadde mistet sitt glade sinn og sin barnetro.

En dag i en fremmed by langt ute i verden, var hun kommet inn i en katolsk kirke. Hun hadde drevet omkring uten noe bestemt mål, og hun gikk inn fordi hun så døren stå åpen. Litt uviss gikk hun fram gjennom søyleradene i det skønne ærverdige gudshus. Hadde hun rett til å gå inn her? Hun hadde aldri vært i en katolsk kirke før. Men det lå noe så eiendommelig i luften her inne. Det var som om alt ønsket henne velkommen, alt innbød til fred og hvile. Hun fant seg en plass foran et lite alter. Kirken var meget gammel. Århundrer hadde sikkert gått hen over dens murer, mens skiftende slekter hadde soknet hit i sorg og glede. Og den evige lampe hadde lyst fred over alle de forskjellige sinn — uavbrudt i alle disse år.

Den fremmede hensank i en drømmelignende tilstand. Det var som om alt her inne talte til henne — ga henne heimfølelse. En vidunderlig Kristusstatue rakte hendene mot henne: «Kommer hit til meg alle I som arbeider og er trette og jeg vil gi

eder hvile,» lyste det mot henne fra denne skønne skikkelse.

Det var en varm sollys forsommerdag med drivende skyer, som ga solstrålene et eget fargespill gjennom de herlige glassmalerier. De lånte farger snart av en dyp rød kjortel, snart av en kongeblå kappe, en grønn rustning eller annet som kom i deres veg. Leikende gled de om i kirkerommet og strødde farger og gull over alt. Med ett ble hun helt nærværende. Det var noe i dette som likesom direkte bar bud til henne. Hva var det? En idéassosiasjon? — Et fjernt minne steg fram i hennes sinn. Hun var atter i barndomsheimen, sammen med sine små søsken og mor, sto i spenning og ventet på de romerske lys — på sitt eget lys, som alltid var det fiolette. Hun kunde huske at hun syntes det var noe fornemmere og mere høytidelig ved det fiolette enn ved de andre. Med engang kom det en følelse over henne av ubeskrivelig fred, trygghet og glede. Skuldé det gå an å finne igjen det glade tillidsfulle barnesinn? Uvilkårlig knelte hun ned og ba inderlig til Gud om lys over veg, den veg som hun i dette øyeblikk følte som en anelse, som syntes framkalt ved gjenopplevelsen av det fjerne barndomsminne. Det var kanskje en absurd idé. Men sikkert var de samme strenger blitt anslått som dengang vibrerte i barnesjelen.

Styrket og forhåpningsfull gikk den fremmede ut fra kirken. Men hun fant ofte veg til tilbake både til denne og til mange andre kirker — til alle hvor hun fant døren åpen. Det ble mere og mere verdifullt for henne å kunne få tilbringe disse stille timer i Herrens hus. Og hun lærte å forstå hvilken betydning disse fredlyste helligdommer, midt i storbyens uro og jag, hadde for den søkende menneskesjel. Også kirkens skjønnhet i utstyr og seremonier, som hun hadde hørt omtale med så megen skepsis, lærte hun å vurdere som farkosten der løfter sjelen opp mot de høyere sfærer, hvor den møter lysets ånder.

Om henne, som engang fortalte meg dette, står det bare igjen å berette, at hun omsider nådde fram til moderkirkens trygge havn, hvor hun har funnet den fred og harmoni, som hun hadde søkt så sårt og lenge etter.

Hun har sagt at hun ofte har måttet sande det gamle ordspråk: «Det fører mange veger til Rom.»

S. Ø.

Minneaften for Lars Eskeland.

Det var en vakker tanke av Oslo Ynglingeforening å arrangere en minneaften for Lars Eskeland. Det finnes vel neppe noen mann i Norge som har hatt så stor betydning for ungdommen som han. Innbydelsen hadde da også især funnet gjenklang hos de unge, som absolutt var i majoritet i den godt besatte sal.

Hans høyærverdighet biskopen og samtlige prester var til stede. Tilhørerne ble straks hensatt i en høytidsfull stemning ved kirkecorets tolkning av Eskelands «Bønn

for Noreg» til pater Lutzs skjønne melodi. Meget stemningsfullt var også scenearrangementet om talerstolen. Denne var dekket av et fiolett silketeppe, fra den mørke bakgrunn lyste Eskelands kjente, karakteristiske trekk mot oss. Bildet var flankert av kandelabere med brennende lys.

Minnetalen ble holdt av mgr. Kjelstrup. Ingen kunde ha bedre betingelser for dette enn han, som hadde kjent avdøde i over 30 år og hadde vært hans venn og veileder i livets største og alvorligste spørsmål. Med fine varssomme trekk ble Eskelands og hustruens konversjon skildret. Den foregikk i heimen på Voss ved hustruens sykeleie, hvortil pastoren ble budsendt noen dager før hennes død. Sammen fikk de motta den første hellige kommunion før avskjedens time slo.

Om Lars Eskelands livsvirksomhet måtte taleren minnes en uttalelse han hadde hørt av avdøde biskop Wexelsen for 30 år siden. Denne hadde da ved en leilighet sagt: «Det som det må arbeides for i Norge er for kristendom, norskdom og St. Olavsdagen.» Dette hadde også vært Eskelands livsprogram. Med all sin glød og styrke hadde han gått inn for disse høye idealer. Og de hadde vært det bærende grunnlag i hans arbeid for ungdommen. Rike livsverdier hadde de unge mottatt ved folkehøyskolen på Voss under lederens talerstol og gjennom det daglige samvær med ham i skoleåret. Det var feststunder for elevene når de siden i livet fikk avlegge besøk på skolen. Også i bygden ble skolen omfattet med stor sympati av befolkningen. Den var det lysende, varmende midtpunkt, hvorfra man alltid ventet seg noe godt.

Gjennom små og store trekk førte taleren fram for den lyttende forsamling en høyreist, helstøpt kristenpersonlighet, en personlighet både fra åndens, viljens og hjertets side.

Og især var det kanskje hjertemennesket Lars Eskeland vi lærte å kjenne og forstå, hans varme kjærlighet til Gud og fedrelandet, til sitt folk og til ungdommen; hvordan han kunde glede seg over en gammel kirke, et gammelt minnesmerke fra vår storhetstid, ja over alt som var vakkert og godt.

Sikkert følte hele forsamlingen seg i dyp takknemlighetsgjeld til taleren for dette varmhjertede, berikende foredrag om en av Norges store sønner, som for ikke så lenge siden var blant våre trofeller. Det var en skildring av historisk betydning og den vil lenge bevares i minnet.

Minnefesten avsluttedes med frøken Inger Louise Abrahamsens stemningsfylte opplesning av noen av Eskelands fineste lyriske dikt.

Til slutt sang hele forsamlingen fedrelandssalmen unisont.

O.K.Y. har stor ære av sin interessante minneaften og sikkert er alle som var med, enige i at vi bringer dem en varm og hjertelig takk for dette verdifulle og hyggelige samvær.

S.

Av et annet referat vi har mottatt bringer vi følgende supplement:

Han var et utpreget åndsmenneske, en personlighet. Monsignore Kjelstrup gikk nærmere inn på begrepet

personlighet: et menneske hvor forstand, vilje og hjerte er harmonisk utviklet. Han nevnte særlig hjertelaget hos Lars Eskeland, hans varme og givende vesen som gjorde ham så avholdt og kjent langt, langt utover Norges grenser, og gjorde at elevene hans fulgte så intenst levende med og aldri glemte ham. Han kjente og forsto så godt sine litt steile landsmenn og kunde fortelle andre at den absolutt eneste måten vi kan vinne på, er gjennom hjertet til forstanden. Monsignore Kjelstrup oppnådde å gjøre skikkelsen så kjent og lys levende for oss. En måtte erklære seg enig i denne uttalelsen som foredragsholderen og flere av oss tilhørere hadde hørt av annerledes troende her i landet, «ja, når en mann som Eskeland er blitt katolikk, da må det likevel være noe ved den kirken —.» Alle sluttet seg til formannens hjertelige takk til Monsignore.

Inger Louise Abrahamsen leste deretter noen av hans vakreste ting med en slik ærbødighet og beundring for forfatteren at det særpregede og gripende i hans diktning kom til sin rett.

K. R.

Søster Clara Meyenberg.

Jeg sitter her oppe i fjellbygden og minnes alt hva søster Clara har betydd som menneske og som sykepleierske for meg personlig og for alle som hun kom i berøring med.

I en menneskealder har vi hatt samarbeid. Hun var helt fra Norsk Sykepleierskeforbund ble stiftet i 1912 et virksomt medlem. Hun var også en av vårt byrås gjeveste og dyktigste sykepleiersker, privatsykepleierskenes representant i N.S.F.'s hovedstyre i en årrekke og en trofast medarbeider ved våre årlige basarer.

Det er et smukt og rankt tre i vår skog som no er falt — så ofte måtte jeg beundre det og takke Gud for vekst og styrke. Vi har mistet en av våre personligheter, som sto høyt både etisk og faglig.

Vi var så glad i byrået når vi fikk søster Clara ledig. Hun var aldri redd for å ta et tak, da så vel den syke som pleie, sykdom og behandling fanget hennes interesse. Hun ble derfor en intelligent sykepleierske og legens våkne medarbeider.

Hun hadde også fond å øse av gjennom et rikt sinn, gode evner, fin menneskekunnskap og en masse erfaringer fra sykehus i Amerika og her heime og ikke minst fra privatsykepleien, som riktig kan sette en søster på prøve.

Hun fikk derfor også mange oppgaver. Hvis det brøt ut epidimier eller det gjaldt et særlig vanskelig tilfelle, var vi trygge når vi kunde sende søster Clara.

Ved en koppeepidimi i en av våre byer ble hun hilst med varm glede av lasarettets unge lege som aldri hadde hatt med denne sykdom å gjøre. Og hun ble en god hjelp for ham, for hun kom med erfaringer fra den siste epidimi i Oslo, hvor hun hadde pleiet disse pasienter på Ullevål.

Bærende i kampen mot sykdom og nød var hennes

store kjærlighet til menneskene og livet og hun hadde et stort pluss i sitt gode, festlige humør.

Når søster Clara kom heim fra en pleie var hun glad over å få en pust i bakken, og over å få være sammen med sine og størst var det for henne å få komme i sin kirke hver dag. Men så fort hun kunde, meldte hun seg til tjeneste igjen.

Til tross for at hun ikke hadde så god helse i de seinere år, arbeidet hun det hun kunde, og var like varmt interessert for den syke som ble betrodd henne.

De mange pasienter og vi hennes kamerater og venner takker for henne og velsigner hennes minne.

Bergljot Larssen.

Så langt Norsk Sykepleierskeforbunds mangeårige formann. Og vi hennes trosfeller, kan av et helt hjerte stadfeste foranstående. Den tid hun kunde avse ga hun sin Kirke. Hun var således i mange år et meget trofast medlem av St. Olavskirkens sangkor, og hverken storm eller regn kunde hindre hennes fram møte til øvelser og messer.

Hun hvile i fred.

Pastor van der Velden.

Fra Holland kommer det sørgebudskap at pastor van der Velden, den begeistrede Norgesvenn og nidkjære kjemper for den katolske Kirkes fremgang i vårt land, er avgått ved døden den 29. november. Begravelsen fant sted 2. desember.

Det er et oppofrende liv som her har tatt sin jordiske slutt. Pastor van der Velden ble født 11. mars 1875 i bispedømmet Roermond og umiddelbart etter å ha mottatt den hellige prestevigsel 13. juni 1908 i's Hertogenbusch avreiste han til Norge hvor han ankom 3. sept. 1908, og med en gang opptok et velsignelsesrikt arbeid. Det var særlig ungdommen som lå ham på hjerte — en tid var han således direktør for O.K.Y., hvor mange av de daværende medlemmer enno har ham i kjærlig erindring. Han fikk sitt virke mange steder: Oslo, Bergen, Tromsø, Trondheim og Halden, og overalt satte hans personlighet spor. Under hans soknepresttid i Trondheim falt de store festligheter i anledning av St.

Olavsjubileet i 1930, og det skyldtes ikke minst hans dyktige forberedelse at det katolske innslag i disse fikk et så strålende forløp.

Ved siden av sin øvrige prestegjerning nærte pastor van der Velden en stor interesse for den katolske presse og redigerte i to perioder «St. Olav». Hans innsikt i denne side av katolsk propaganda kom vel med da han hadde fått overdradd den ansvarsfulle og betydningsfulle oppgave som Vikariatets prokurator i Nederland — etter at Picpuspatrene hadde overtatt Mellom-Norges kirkedistrikt og han selv en tid hadde vært konstituert i Halden. Han bosatte seg da som St. Franciskus-Xaversøstrenes rektor i Bussum, og redigerte derfra «Uit het Land van St. Olav» — et staselig og vakkert organ for den katolske Kirke i Norge, som vant den mange venner og velyndere.

Pastor Herman van der Velden viste gang på gang i ord og handling, at en bedre talsmann kunde vi ikke ha — og han etterlater seg et dypt savn om enn de siste års begivenheter hadde rammet også hans arbeid hårdt.

Alle hans mange venner her oppe vil sende ham gode tanker og ønsker med no på hans siste vandring fram mot vår evige bestemmelse — og mange bønner vil bli oppsendt for hans sjelefred.

R.I.P.

En høgtidelig rekviemlevitmesse ble lest for ham i St. Olavs kirke kl. 11 tirsdag den 14. des.

Messen celebrertes av soknepresten, dr. A. O. Sund, assistert av pater Bzdyl som diakon og pater Paepe som subdiakon. Absolusjonen ble foretatt av hs. høgærv. biskopen.

Kirken var pyntet i dyp sorg og mange var møtt fram, trass at det vel var en ubeleilig tid for de fleste. Koret ble ledet av pater Lutz og pastor dr. Duin.

Fru Anna Backer.

Ufattelig at det sterke, vitale menneske fru Anna Backer for alltid er borte fra oss. Det vil bli stille og tomt etter henne. Hun ruvet så godt hvor hun kom — hennes myndige, selvstendige personlighet gjorde seg alltid gjeldende ved sin egen overlegenhet og hennes varme hjertelag og store menneskelighet kunde aldri unnlate å sette spor. I årene framover vil hun bli savnet og minnet — med takk for alt hun var og ga. Hennes innsats i vårt katolske samfunnsliv har vært stor — la oss bare nevne at N.K.K.F. skylder hennes initiativ sin eksistens, og at den pavelige orden Pro Ecclesia et Pontifice, som hun bar, var såre velfortjent. Hun hadde alltid åpent øye og en åpen hånd for sine trosfeller. Hva hun var og ydet har Fredrikstadbladene no ved hennes død brakt lange nekrologer om. Vi hitsetter den ene, som tegner et virkelighetstro bilde av vår avdøde trosfelle:

«Meddelelsen om fru Anna Backers plutselige bortgang har vakt dyp sorg i vide kretser. Denne høyreiste kvinneskikkelse var kjent og aktet som ingen annen her i Fredrikstad-distriktet. Også utover hele vårt land var hun kjent for sitt dyktige og energiske arbeid innen Norske Kvinners Nasjonalråd, hvor hun ikke minst viste seg som en fremragende administrator og finansminister.

Fru Backer var født Giebelhausen og hadde dype røtter her i Fredrikstad. Allerede meget tidlig kom hennes store begavelse og rike initiativ til uttrykk og hun deltok med stor interesse både i det offentlige og kirkelige liv, likesom hun ofret seg for kvinnesaken og en rekke andre sosiale formål. I sin tid var hun sekretær for International Council of Women og arbeidet i nærmeste kontakt med lady Aberdeen som var I.C.W.s flereårige formann.

Fru Backer foretok mange reiser til internasjonale kongresser, blant annet i Amerika, hvor hun holdt en stor foredragsturné som vakte oppsikt. I et par perioder var hun medlem av Fredrikstad bystyre og virket i mange år som fabrikk-inspektør i Fredrikstad-distriktet. Hennes arbeid på dette felt bar som alt annet rike frukter. I det hele tok fru Backer seg av alle saker som kunde tjene til det beste for kvinnesaken. Gjennom en rekke avisartikler og i foredrag hevdet hun alltid kvinnens rett i samfunnet. Hun var en bitter motstander av den Karl Evangske linje og søkte å innføre en bedre moral for kvinnene.

Ved siden av sine mange offentlige gjøremål var fru Backer også et dypt religiøst menneske. I 1898 gikk hun over til katolisismen og stiftet seinere Norske Kvinners Katolske Forbund, hvor hun fungerte som formann i mange år. Hun var flere ganger i Roma som delegert og stiftet den lokale St. Birgittaforening, hvor hun også en tid var formann.

Et slående uttrykk for fru Backers initiativ og offervilje fikk man da spanskesyken herjet som verst under forrige verdenskrig. Da fikk hun overlatt

hele Phønix som ble laget om til lasarett. Hun skaffet til veie sengklær og andre nødtørftige ting og organiserte hele sykepleien. For dette sitt store og betydningsfulle arbeid ble hun tildelt Kongens fortjenstmedalje i gull.

Fru Backer oppnådde også å få den pavelige orden Pro Ecclesia et Pontifice.

På tross av alle de interesser hun kom i berøring med gjennom et langt liv, var hun ved sin død omgitt av bare venner. Hun var like kjekk og rask til det siste. På sin dødsdag var hun i kirken om morgenen slik som hun pleide å være det hver eneste dag år ut og år inn.

Fru Backer vil bli dypt savnet av en meget stor venneskare.»

*

Fra Fredrikstad har vi ennvidere mottatt disse vakre minneord:

Så fikk da fru Backer sitt høyeste ønske oppfylt: å dø på en dag hvor hun hadde mottatt den hl. kommunion. — Jo mere levende et menneske er, dess vanskeligere forstår man at også det kan innhentes av døden; og kunde noen være mere levende og energisk enn fru Backer? Men no har hennes varme hjerte slått sitt siste slag, og hennes klare hjerne skal ikke mere forme de rammende og inspirerende ord, der fikk andre til å brenne av samme begeistring for den hl. katolske Kirkes sak.

No står hennes plass i vår lille kirke tom, og vi skal ikke mere se henne i våre foreninger, hvis naturlige midtpunkt hun var. Vi vil alltid minnes hennes dype fromhet, hennes ubestikkelige rettferdighet og den uforferdethet, hvormed hun forfektet sine meninger overfor høy og lav, geistlig eller leg. Hun eide ikke så lite av den hl. Birgittas ånd. — Vår menighet her i Fredrikstad har lidt et uerstattelig tap ved hennes bortgang, og vi vil aldri glemme henne i våre bønner, likesom hun, den trofaste, sikkert også ber for oss. Velsignet være hennes minne!

Så var fru Backer da for siste gang i vår vakre St. Birgitta kirke, hun som i 45 år hadde vært en av dens mest trofaste besøkende. — Hennes plass i kirken sto tom, pyntet med en vakker bukett fra St. Birgittaforeningen. Selv hvilte hun på katafalken under det svarte likklede, mens requiemmessens alvorlige toner bølget ut over den tallrike forsamling av slekt og venner, og kjertene flammet som symbol på livet, — det evige, uutslukkelige. —

Levittmessen celebrertes av pater Novatus og pastorene Borsboom og Hogenes. Pater Novatus holdt en gripende minnetale over avdøde som det fromme bønnens menneske, der levet og åndet for, i og med Kirken. Pateren framhevet at fru Backer tross sin store sosiale innsats først og fremst var mor; en mor, der var lykkelig over å ha kunnet gi sine barn noe av evighetsverd med ut i livet, og som aldri ble trett av å be for dem. Den siste dag fru Backer levet, dvelte hun ualminnelig lenge foran sakramentet etter høgmessen; det var som hadde hun alt hørt de fjerne, evige klokkers kallen. Pateren ba til sist menigheten alltid å minnes fru Backer i sine bønner. — Tross det dårlige vær ledsaget et tallrikt

følge fru Backer til hennes siste hvilested på Vestsidens kirkegård, hvor et veld av kranser ble lagt omkring graven, bl. a. fra kvinneforeningen «Hjemmenes Vel» og fra «N.K.K.F.»

Den som vil, kan alltid lære noe, positivt eller negativt, av hvert eneste menneskes liv her på jorden. Måtte vi av fru Backers eksempel lære å se alt hernede, medgang og motgang, i skjæret av den evige lampe!

Ulla Vedel Berrum.

Pastor Franz Broel.

Fra erkebispedømmet Kölln kommer meddelelse om at pastor Franz Broel er avgått ved døden 23. juli dette år. Avdøde var enno inkardinert i det apostoliske Vikariat.

Pastor Broel arbeidet i en årrekke som kapellan i Bergen og var fra 1923—27 sokneprest i Harstad. I 1928 måtte han av helbredshensyn forlate Norge og fikk da en mindre krevende post i sitt heimland. Han anbefales til de troendes forbønn. R. I. P.

Kristkirken i Bergen.

Det eksisterer ganske visst ikke noe direkte bilde av den herlige Kristkirke i Bergen, som av pave Bonifacius ble kalt «St. Sunnivas hellige domkirke». Men for noen år siden ble grunnvollene til den funnet under de utgravninger som ble foretatt i 1929—31 på Bergenhus, det gamle Holmen, ledet av arkitekt Gerhard Fischer, og det viste seg da at det var gjemt så meget av dens murer under jordens overflate, at man kunde trekke grunnrisset opp.

Den tid St. Sunniva-katedralen ble reist var en rolig og uhyre tradisjonsbundet tid i vår kirkebygningskunst. Det var en alminnelig regel at monumentale domkirker, her som annetsteds, ble grunnleggende for byggeskikken i deres distrikt og der kan framføres sikre beviser for at Kristkirken i Bergen har vært det store forbilde innenfor sin krets.

Derfor finner vi klare glimt av dens speilbilde i samtidige eller litt seinere oppførte kirker innenfor det område den var moderkirke for.

Foruten dette har vi litterære meddelelser å holde oss til.

Disse forhold gjør det mulig, med grunnplanen som utgangspunkt, å bygge opp en rekke bilder av nasjonalhelligdommen på Holmen.

Vi ser av beretningene at kirken hadde et svært tårn. Utgravningene viser at det var uforholdsmessig svært. Murtykkelsen var også svær. Hele $2\frac{1}{4}$ meter. Kirken var anlagt på det best mulig strategiske punkt ved innseilingen til Bergens havn, men fjernt fra bebyggelsen. Alt dette peker på at kirken hadde et forsvarstårn beregnet på vakthold og forsvar ikke alene for kirken, men også for byen. «Vakten i kirketårnet

skulde ringe med klokken når hærfolk eller langskipe nærmet seg,» som det står i Magnus Lagabøters bylov i en nær beslektet forbindelse.

Forsvarstårn var ofte brukt på kirkene på den tid. Det er dem som danner grunnlaget for den alminnelige form på de engelske kirketårn.

Men det avgjørende bevis for at Kristkirkens tårn var av militær karakter har vi et brev fra Eske Bilde, som lot tårnet rive ned, der han sier at kirken hadde et fast tårn. «Fast» i datidens språkbruk vil si «befestet».

Et befestet tårn har et brystvern med skyteskår (kronelage) og små glugger til lysåpninger opp gjennom etasjene i motsetning til de større og dekorerte lysåpninger, som ellers er alminnelig i datidens kirketårn. Vi finner disse gluggene i de tårn vi har igjen fra middelalderen innenfor Kristkirkens krets, i Mariakirken, Korskirken, i den nuværende domkirke og i Stavanger domkirke. De vitner om at det er et utpreget forsvarstårn, som har vært forbildet. Et sådant forbilde kunde bare Kristkirken gi.

Mariakirken og Domkirken i Bergen forteller at man bygget med huggen kleberstein til langt opp på tårnet og utstyrte det med hjørnelisener. Over klebersten bruktes alminnelig uhuggen stein lagt i kalkmørtel. Edv. Edvardsen skriver at kirken hadde tykke sterke murer med kampesteiner og kvadrate veggsteiner (kleberstein).

Mariakirken, som var bygget samtidig med Kristkirken, gir beviser for at kirkebygningene i Bergen, på den tid holdt seg til den gylne regel og bygget «Ad Quadratum». Macody Lund har påvist det. Kristkirkens grunnriss bekreftet det. Ved hjelp av forholdstall man bevislig har brukt, kan man av skipets bredde, lengde og Mariakirkens takprofil (en kjent geometrisk figur i middelaldersk kirkebygningskunst) ad 2 forskjellige veier finne ut, at brystvernets topp må ha ligget meget nær 28 meter over sokkelens overkant. Grunnrisset viser, at tårnet hadde en bredde på 14 meter. Høyden var altså det dobbelte av bredden. Det virker bekræftende, fordi det er formelen 1×2 (2 kvadrater), som var så meget brukt som her går igjen.

I Bergens Museums hage ligger noen bruddstykker av en rundbuefrise fra Munkelivkirken. Denne samme frisen kjenner vi fra 4 kirker i Bergen fra Kristkirkens byggetid. Det kan bevises at modellen er tatt fra Kristkirken. Denne Munkelivkirkens buefrise er omtrent dobbelt så dyp, som de vi kjenner fra Mariakirken, Korskirken og St. Nicolai-kirken, hvor de tilhører skipet. Frisen fra Munkelivkirken må ha tilhørt tårnet og tjent som støtte under et liknende brystvern som det Kristkirkens tårn hadde. Munkelivkirkens tårn var det eneste som måtte dele skjebne med Kristkirkens. Det ble nedrevet på grunn av sin militære karakter.

Et trappetrin lå foran tårnfontens fundament. Det forteller om en inngang i tårnet av meget anselige dimensjoner.

I Sagen og Foss's Bergens beskrivelse leser vi at Kristkirken hadde et høyt spir. Studerer man spirene på kirkene i den anglo-normanniske skole, som tårnet var bygget under, blir man klar over at det ikke kan bli tale om annet enn en åttekantet pyramide med eller uten småtårn i hjørnene. I spiret på Vossevangen kirke har

vi et tydelig spor etter dens moderkirke. Denne kirken er bygget under Magnus Lagabøters regjeringstid, altså under gotikken. Men i sitt anlegg viser den etterlikning av de romanske kirker i Bergen. Tårnspiret med de 4 småspir i hjørnene er en tydelig etterlikning etter et anglo-normannisk kirketårn. Hvor skulde bøndene på Voss ha sett det om ikke i Bergen?

Denne tårnhetten er intet annet enn en litt utviklet form for hetten på et militærtårn med små vaktårn i hjørnene. Men selv om vi ikke hadde kirkespiret på Voss som vitne, vilde der være 90 pct. bevis for at Kristkirken hadde en slik tårnhette alene i det materiale som studiet av de engelske kirketårn avgir. Det var jo fra England våre kirkebyggere var kommet, da tårnet ble oppført.

I 3¼ århundre ringte dets klokker julen inn for våre forfedre.

La oss i tanken høre St. Sunniva-domens klokker ringe også for oss som en signing over minnet, som en døråpner for perspektivet over slektenes gang.

Den kristelige gudstjeneste.

Justin forteller om den kristelige gudstjeneste på hans tid (omkr. 140): «På solens dag (søndag) holdes det sammenkomster av alle fra by og land, og da leses apostlenes erindringer eller profetenes skrifter (evangelierne) så lenge som tiden tillater. Deretter, når foreleseren har sluttet, holder forstanderen en tale, hvori han oppmuntrer og tilskynder oss til å etterkomme disse gode ting. Deretter reiser vi oss alle sammen og oppsender bønner; og når vi har sluttet bønnen, framføres brød og vin og vann, og den forrettende oppsender av all sin makt bønner og takksigelser, og folket sier et bifallende amen. Deretter skjer fordelingen; enhver nyter av det innvidde, og til de fraværende blir det sendt ved diakonene. De velhavende og de som vil, gir etter eget fritt valg; det innsamlede nedlegges hos den forrettende, som da yder hjelp til faderløse og enker osv.»

Altså: skriftlesning og preken, som i synagogen, så den alminnelige kirkebønn, derpå nattverden og kollekt til de fattige.

Alle disse ting har sikkert også hatt sin plass i den urkristelige menighetsgudstjeneste: til opplesningen av apostlenes erindringer (eller profetenes skrifter) og forstanderens tale har «apostlenes lære» svart.

Skulde vi ved en kombinasjon av disse holdepunkter forsøke å danne oss en forestilling om gangen i den eldste kristelige menighetsgudstjeneste i husene, så kunde vi vel anta følgende:

Apostlene, eller den apostel som ledet vedkommende husmenighets møte, har «forrettet». Etterat han har innledet sammenkomsten med bønn (som i synagogen) har kanskje en av de troende hatt en salme, og denne har da kanskje seinere vært lært og sunget av hele menigheten. Så har apostelen Peter eller en annen apostel — i tilknytning til et skriftsted eller en erindring om Herren — lært og formant. Etter apostlenes bortgang fra menigheten har man til dels funnet erstatning

for deres tale i lesningen av apostoliske skrifter (Evangelierne og brevene).

Uttrykket «Apostlenes lære» vil ikke si at det bare var forbeholdt apostlene å tale i menighetens forsamling. Det vilde ikke bare stride mot hva vi vet om synagogens gudstjeneste, der hver mann, både «leg» og «lærd», kunde få ordet, men også mot hva vi vet om den eldste menighet for øvrig. Det var de overordentlige nådegavers tid, og den som Gud ga læregaven eller den profetiske gave, kunde også tale i forsamlingen. «Når I kommer sammen, så har hver av eder enten en salme eller en lære eller åpenbaring eller en tunge eller en tydning,» skriver Paulus til korintierne.

Etter skriftlesning og tale fulgte i det annet århundre, som Justin forteller, de bønner som kan sammenfattes under navnet «den alminnelige kirkebønn», og etter den hilste de troende hverandre med det hellige kyss. No finner vi jo i flere av de apostoliske brev til slutt den formaning: «Hils hverandre med et hellig kyss!» Det er en skikk som sannsynligvis stammer fra modermenigheten. Og det er neppe tilfeldig at dette hellige kyss i Justins liturgi kommer like foran nattverden — kommunionen ikke bare med Herren, men også med alle de troende. Det hellige kyss var da tillike seglet på at alt som kunde hindre broderkjærligheten var oppgjort mellom dem som no skulde gå sammen til Herrens bord. Fant det da sted en syndsbejelse sådan som Apostellæren krever for brødsbrytelsen, så må den vel ha funnet sted før de ga hverandre broderkysset.

Brødsbrytelsen ble så innledet med at biskopen tok eller fikk rakt seg et brød og et beger vin og velsignet det ved å «oppsende lov og pris til alle tings Fader ved Sønnens og den Hellige Ånds navn og gjøre en lang takksigelse fordi vi er blitt benådet av ham med disse gaver.»

Takksigelsene for brødet og for kalken i Apostellæren IX har så megen tilknytning til jødiske bordbønner, at vi også av den grunn tør anta at de hviler på apostolisk tradisjon, og da de i seg selv er av stor skjønnhet, vil vi anføre dem her. Takkebønnen for kalken lyder så:

«Vi sier deg, vår Fader, takk for Davids, din tjeners, hellige vintre som du har kunngjort oss ved din tjener Jesus. Deg være æren i evighet!»

Takkebønnen for det brutte brød er sålydende:

«Vi sier deg, vår Fader, takk for det liv og den erkjennelse du har kunngjort oss ved din tjener Jesus. Deg være æren i evighet! Som dette brutte brød var spredt på bergene og brakt sammen ble ett, så la din menighet bli brakt sammen fra jordens ender i ditt rike.»

Disse takkebønner er da blitt tilstemt av menigheten med et «Amen», og så er det brutte brød blitt fordelt til alle de tilstedeværende, formodentlig etter at den forrettende biskop har anført Herrens innstiftelsesord: «Ta og et, dette er mitt legeme!» og: «Gjør dette til minne om meg!»

Deretter spiste de vel videre av den sammenlagte mat, idet de yngre vartet opp, og de spiste «med fryd», fordi det var Guds gaver, «med hjertets enfold», fordi de alle var brødre og forskjellen mellom rik og fattig her var utslettet.

Etter at da det egentlige måltid — agapen — var endt, har så møtets leder tatt «det velsignede beger», natverdalken, og latt det sende rundt i kretsen med

anførelse av Herrens innstiftelsesord: «Drikk alle derav, dette er mitt blod, den nye pakts (eller: den nye pakt i mitt blod), som utgydes for eder til syndenes forlatelse. Gjør dette til minne om meg!»

Deretter har hele handlingen sluttet med nye takksigelser, fordi Gud har gitt sine barn både timelig og åndelig mat og drikke — takksigelser som vi kan få et begrep om ved å betrakte den takkebønn som «Apostel-læren» foreskriver, «etterat de er mettet»:

«Vi sier deg takk, hellige Fader, for ditt hellige navn som du lot ta bolig i våre hjerter, og for den kunnskap og tro og udødelighet som du har kunngjort ved Jesus, din tjener. Deg være æren i evighet! Du, allmektige herre, har skapt alle ting for ditt navns skyld, mat og drikke har du gitt menneskene til nytelse, forat de skal si deg takk; men oss har du skjenket åndelig mat og drikke og evig liv ved din tjener. Framfor alt sier vi deg takk fordi du er mektig. Deg være æren i evighet. Nåden komme og verden forgå! Hosianna, Davids Gud. Er noen hellig, så skal han komme, er noen ikke det, så må han omvende seg! Maranatha. (= Vår Herre kommer, eller: Vår Herre kom!) Amen.»

Endelig har de så samlet det som var blitt til overs av levnettsmidler (sammenlign bespisningen i ørkenen) for å la det dele ut til de fattige. Og skal vi gå ut fra Justins beretning, så har det tillike etter nattverden funnet sted en alminnelig innsamling av frivillige gaver — vi kan da tenke på de pengemidler som var innkommet ved salget av eiendom, og vi kan tenke på naturalgaver — hvorved menighetspleien og den daglige forsørgelse av enkene ble muliggjort.

Men førenn forsamlingen oppløstes og de troende gikk hver til sitt, har vel en av apostlene nedbedt velsignelsen over dem alle, kanskje just med de ord som vi finner i 2. Kor. 13, 13.

«Stud. 1942» som samaritt på St. Franciskus Klinikk i Bergen.

Det er en tidlig april morgen i Bergen. Gatene ligger stille enno, for klokken er bare kvart på syv. Oppover bakkene mot Nygårdsparken iler en ensom skikkelse. Like ved porten inn til parken ligger et stort murhus, og der stanser skikkelsen.

Det lyder sang ute på gaten. Tonene er så klare, og en kan høre ordene tydelig: «Magnificat — anima mea Dominum —.» Det er her St. Franciskus-søstrene har sin klinikk.

Da skolen fikk sin lange ufrivillige brennelsferie i februar, var jeg en av de mange som skulde lese på egen hånd, for eksamen artium var skremmende nær. Men det varte ikke lenge før jeg syntes at denne lange våren kunde nyttes på en meget bedre og nyttigere måte. Jeg hadde alltid hatt slik lyst til å lære litt sykepleie, både fordi det er så interessant, og fordi jeg synes at det er noe enhver ung pike i slike tider bør kunne litt av.

Det var meg som ilte opp til søstrene den dagen. Jeg hadde nemlig vært så heldig å få begynne som samaritt på klinikken hos moder Zita.

Når jeg no tenker tilbake på den tiden jeg var der oppe, så forstår jeg at de månedene lærte meg uendelig meget, og jeg vet at jeg aldri får oppleve noe liknende siden. —

*

Klokken slår syv i den store, høye hallen. Søster i porten sitter på sin vanlige plass, hun har mange ting å passe på, hele dagen er der oppringninger, legevisitter, pasienter som kommer, pasienter som reiser og meget annet som skal gå sin vante gang.

Morgenstellet har lenge vært i gang. Nattvakten har nettopp sagt sine beskjeder. På barnestuen er barna lys våkne, der er et liv som varer like til aftenen, og i korridoren iler søstrene fram og tilbake, alt og alle skal passes og stelles, vaskes og renses, og hver liten ting må være i orden til legene kommer. Snart ligger pasientene stelte, og frokostbrettene blir båret rundt. Men så forkynner klokken nede i hallen at no er den første legen på veg til skiftestuen. Operasjons-søster gir sine siste instruksjoner, for legen har ikke et øyeblikk å miste.

Hele dagen går slik, — ikke et sekund på dagen må være ubenyttet, der er stadig noe som må gjøres, klokken tolv er det middagstell, etterpå skal de syke hvile, men da er det andre plikter som venter. Dagen går så fort, der hender så meget på et sykehus, både av godt og av ondt.

Og overalt, til alle tider, finner vi søstrene i de vakre draktene, alltid med et lyst smil — alltid rede til å pleie og til å trøste og hjelpe. De har valgt å ofre seg helt for sine medmennesker — for mennesker som trenger pleie både på legeme og sjel. De gleder seg med den som blir frisk, men det er også de som ser de tyngste øyeblikk i menneskets liv, når døden har lagt sin skygge over en kjær. Da kan en se en hvitkledd nonne sitte med en gråtende mor og far, — for søstrene har fått den gaven å lindre andres lidelser.

Mon tro hvilke tanker og følelser de huser i hjerne og hjerte? Betrakter de sitt arbeid slik som de fleste andre sykepleiersker, som et yrke — som en leveveg? Nei. De har valgt å leve livet slik, og det er nettopp det som er forskjellen, våre søstre har tatt religionen med i arbeidet sitt, de har med andre ord gjort religionen levende slik at en merker at hver eneste av dem er kallet til å ofre alle personlige interesser og planer, bare for å tjene Gud i sitt selvoppfrende arbeid.

Jeg snakket ofte med søstrene om arbeidet deres, og jeg måtte med engang legge merke til deres rolige indre glede. Jeg så det i øynene deres, når de satt ved en sykeseng, men jeg så det like godt når en søster med raske og øvete fingrer la en bandasje.

Og så blir det aften da. Alt er så stille. Gardinene er rullet ned, og nattsøster har satt seg på post med en liten lampe ved siden av seg.

Jeg går gjennom salene hvor pasientene sover — jeg kan høre den rolige pusten deres. Her er så trygt og fredelig.

*

Ute er det også stille, men jeg farer uvilkårlig sammen — for alt det triste som ikke får trenge inn gjennom sykehusets murer, blir jeg straks minnet om. Da glir tankene tilbake til St. Franciskus-søstrene, arbeidet

deres og livet deres. Hver søster eier det som så mange andre mennesker mangler. De har kjærlighet.

Og derfor er der inne hos dem en fred som overgår all forstand. —

Nan.

Julekærten 1942

— det danske katolske julehefte — er blitt oss tilsendt fra det så energisk arbeidende *Sankt Ansgars Forlag*, hvis dyktige leder *Sven Damsholt* forøvrig har en fantasifull fortelling i heftet. Tyngdepunktet er pater *Olav Jan Ballins* gripende beretning om den store belgiske hedningemisjonær, pater *Lievens* — en moderne martyr for sin flammende kjærlighet til hedningsjele, men en martyr som får utrette store ting innen han utslitt lukker sine øyne 7. november 1938, bare 38 år gammel. Ellers treffer en de fleste av de utmerkede danske katolske penner, som en år til annet kan glede seg over — redaktøren, sokneprest *Cay Benzon* har all ære av sitt virke. Skal vi framheve noe enkelt bidrag blir det imidlertid den dypt originale og gripende «Timoteis Julegæst» av Nikolai Ljesskow.

Hvis en har en god katolsk venn i Danmark vil vi tilråde at en skriver til denne og utber seg «Julekærten» som hilsen til jul. En vil ikke angre på det!

Bøker inngått til redaksjonen:

ASCHEHOUG & CO.:

Lizzie Juvkam: «Virgins vei».

GYLDENDAL, NORSK FORLAG:

Vivi Horn: «På sangens vinger». Boken om Jenny Lind, oversatt av Margrethe Kjær.

N. W. DAMM & SØN:

Eugenie Winther: «Nina gror opp».

PAULUSKREDSSEN (Danmark):

Peter Schindler: Robert Hugh Benson.

Stephan Wevers: «Vort Liv i Kristus Jesus».

Hechjemme —

Oslo. Mariakongregasjonen og M. U. L. hadde patronatsfest søndag den 13. desember i foreningslokalet. Nesten alle prestene med hs. høgærverdighet biskop Mangers i spissen var til stede. Etter at Maria-salmen var sunget og prefekten, Martha Østensvig hadde ønsket velkommen, leste Thorlaug Borch prologen, skrevet av Marie Knudtson. I anledning av at kongregasjonen har bestått i 15 år, ga så prefekten en orientering om dens tilblivelse og beståen. En særlig oppmerksomhet ble viet pastor Krijn, som var kongregasjonens første preses og sjelen i at den ble stiftet. Prefekten leste opp en hilsen som var blitt sendt ham i anledning jubileet, likeså et svarbrev fra ham til kongregasjonen. Dette vitnet om hans fortsatte hengivenhet for den. — Vi fikk no servert te og smørbrød som medlemmene selv hadde brakt med og som vi riktig lot oss smake. Under måltidet vekslet det med taler og sang. Like før aftenandakten ble 9 nye medlemmer opptatt i kongregasjonen. Preses, pastor Duin, ønsket dem velkommen. Han framholdt for oss kongregasjonens formål og la oss på hjertet alltid å være trofaste mot våre løfter som Maria-barn. Prefekten takket pater Lutz for den gode retrett han hadde holdt for oss. Det manglet heller ikke på kunstnerisk underholdning: Vi fikk opples-

ning av Adelaide Jørgensen — nydelig fremført; Astri Borg-Müller gledet oss ved sin vakre sang og Eddie Ellefsen «tok noen nummer» på sin «sag». De høstet alle et velfortjent bifall. Festen sluttet med all-sang, ledet av noen av medlemmenes beste sangstemmer. Da vi skiltes var vi alle enige om at det hadde vært en riktig hyggelig fest som vi vil minnes med takknemlighet og glede.

Sekretæren.

Tønsberg. Søndag den 13. desember feiret vår nystiftede «Mariakongregasjon» sin patronatsfest. Det var en meget pen festdag. I ottemessen hvor alle «Maria-barn» samledes til felleskommunion, la kongregasjonens preses, herr pastor Josef Heiss, dem denne festdags hellighet, skjønnhet og betydning på hjertet. Deretter hadde de fellesfrokost på sokneprestens kontor. — Også den gang var høgmessens enestående opplevelse. Kapellet og dets forgang var fylt til trengsel. Med sin vanlige dyktighet gjenoppførte vårt fortrinlige sangkor under herr professor *Riedels* ledelse «Orgel-solomessen» for soli, kor og orgel av W. A. Mozart, og det på manges oppfordring. Gripende pent sang hr. Nielsen til graduale «Ave Maria» og Gounod som solonummer. Noe av det skjønneste fikk vi høre til offertorium. Der ble det oppført «Sub tum præsidium» for sopran- og tenorsolo, to fioliner og orgel av W. A. Mozart. Her fortjener frk. Randi *Engevik* megen takk, likeledes frk. Ingrid *Ekklund*, som med mesterskap akkompagnerte på orglet. — I sin høgmessepreken talte soknepresten om «Maria, den uplettet unnfangne» hva av alle ble påhørt med stor interesse. — Under festandakten om ettermiddagen ble no vår menighets piker opptatt i Mariakongregasjonen. Atter talte soknepresten til disse og ba dem å bli sanne og trofaste Maria-barn, og om å holde alltid dette sitt troskaps løfte, de i dag har gitt himmel-dronningen Maria. Sopransolist frk. Randi *Engevik* gledet oss deretter med Mozarts «Quære superna». Med «Store Gud» og sakramental velsignelse sluttet denne, vår ungdoms skjønneste fest. Vi takker alle så hjertelig som har bidratt til festen. En særlig takk til sangkoret med herr professor *Riedel* i spissen.

Fru S. J.

Av hele mitt hjerte ønsker jeg
mine kjære prester, våre ordens-
søstre og alle våre troende
gledelig jul og godt nytt år
og anbefaler meg til alles bønn.

Jacob Mangers,
apostolisk Vikar, biskop av Selja.

ST. OLAV

ønsker alle sine venner
en velsignet julefest!

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.